

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

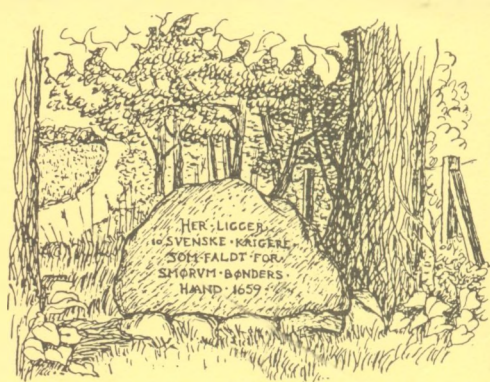
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

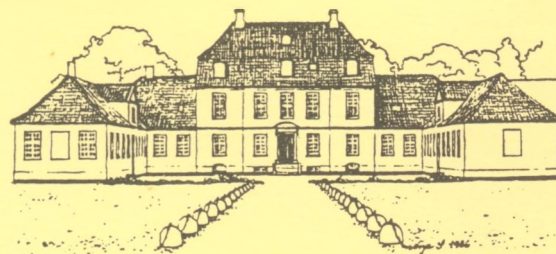
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Årsskrift 1989

Ledøje-Smørum

Historisk Forening og Arkiv

**Årsskrift 1989
Ledøje-Smørum
Historisk Forening
og Arkiv**

Udgivet af foreningen med støtte af ABC-tryk

Foreningens bestyrelse

Formand:	Steen Asger Jensen	42 65 03 09
Næstformand:	Anni Pedersen	42 65 47 20
Kasser:	Evy Qvistgaard	42 65 88 42
Sekretær:	Birthe Dahl	42 16 93 13
	Rita Holm	42 65 36 44
	Frits Solhauge	42 97 50 11
	Erik Nielsen	42 16 95 58

Suppleanter:	Aase Thygesen	42 97 56 45
	Jørgen Christensen	42 97 50 51

Revisorer:	Elin Jacobsen
	Lars Jensen

Suppleant:	Poul Clemmensen
------------	-----------------

Redaktionsudvalg:	Rita Holm	42 65 36 44
	Evy Qvistgaard	42 65 88 42
	Lone Brusch	42 97 37 32

Lokalhistorisk Arkiv

Adresse:	Smørum Bygade 35, Smørumovre, 2765 Smørum
Telefon:	42 65 44 04 (i åbningstiden)
Åbningstid:	1. torsdag hver måned 19.30 - 21.30 hver torsdag 10.00 - 13.00 1. søndag i hver måned 13.00 - 16.00 2. lørdag i hver måned 11.00 - 13.00

Arkivarer:	Rita Holm	42 65 36 44
	Aase Thygesen	42 97 56 45
	Edla Nicolaisen	42 97 51 95

Tryk:	ABC-tryk	42 97 10 80
	Riskær 3, 2765 Smørum	

Hvor intet er anført er billederne fra arkivet.

Indhold

Forord	1
Barndomserindringer fra Tysmosegård	4
Skolelærerens have i Smørum 1828	11
Skolelærere i Ledøje og Hove skoler	21
Ledøje-Smørum bibliotekets start	28
Arkivet	31
Lokalsamlingen	31
Arkæologi	32
Kort over Ledøje Plantage	34

Kære medlemmer

Som afslutning på det herrens år 1989, er det en glæde at kunne udsende dette årsskrift. Der skal lyde en varm tak til redaktionen for det store arbejde et sådant skrift repræsenterer.

1989 blev et aktivt år for vor forening. Vi har haft virkelig god tilslutning til vore aktiviteter. Turene har været velbesøgte af vore tilbud. Efterårsturen blev gennemført med bus. Det giver et bedre samvær. Turen bør gennemføres på denne måde fremover.

De, der har besøgt Smørum Gl. Skole vil vide, at der er etableret en smuk krydderurtehøve. Den er blevet til ved et samarbejde mellem kommunen og foreningens arbejdsgruppe. »Lille Smørum Krydderurter« har stillet planter til rådighed.

Dette er et godt eksempel på den vej, vi bl.a. forsøger at gå. Det skal ikke være nogen hemmelighed, at det økonomisk er svære tider for foreningslivet. Kontingentet kan ikke bære de aktiviteter, der er nødvendige. Derfor er et bredt samarbejde på det lokale plan en nødvendig forudsætning for at en støt udvikling kan sikres.

Vi vil gerne fremover drive en mere aktiv udstillings- og udgivelsesvirksomhed. Det er en væsentlig del af vort formål, at vi kan sikre en bred formidling af informationer om det lokalsamfund der var.

Derfor har foreningens arbejdsgruppe udbygget udstillingen på den gl. Skole væsentligt. Vi har erhvervet brugt udstillingsinventar for en meget rimelig penge og det har givet helt nye muligheder. Kommunen har stillet yderligere lokaler til rådighed til dette formål.

Som det vil være de fleste læsere bekendt, har arkivet benyttet Ledøje-Smørum Avis flittigt til lokalhistoriske indslag.

I disse år finder jeg, at en historisk forening har en meget vigtig rolle at spille. Samfundet udbygges igen kraftigt og nye indbyggere kommer til. Det kan ikke undgå at påvirke en lille kommune. Der er behov for en dialog mellem det værende samfund og tilflytterne. Dette behov vil vi gerne bidrage til at dække udfra en lokalhistorisk synsvinkel. Vi vil gerne være med til at pege på de kulturhistoriske kvaliteter, der er i vores område.

I øjeblikket arbejder bestyrelsen med en langsigtet plan for foreningens virke. Det er nødvendigt på nuværende tidspunkt at skabe en bedre koordination af aktiviteter og muligheder. Til generalforsamlingen vil der blive orienteret nærmere om dette arbejde.

Med disse betragtninger håber jeg, at årsskriftet vil blive godt modtaget og samtidigt ønske alle medlemmer en rigtig glædelig jul samt et godt nytår.

*Sten Asger Jensen
formand*

Barndomserindringer fra Tysmosegård i Nybølle

Af Eva Friis født Gudmand-Højer

En dag i efteråret i 1986 var vi i Nybølle for at få nogle kastanier, fra mit kastanietræ jeg har nemlig et kastanietræ der, for jeg er født i Nybølle på Tysmosegård i 1918. Kastanierne var endnu ikke faldet ned, men en mand fra nabogården Duegård lovede at sende mig nogle. Det gjorde han og glad blev jeg, han spurgte også om jeg ikke kunne skrive om hvordan Nybølle var, da jeg var barn. Og det vil jeg prøve på nu.

Storkereden

Tysmosegård var noget særligt for vi havde en storke-rede. Min far og mor blev gift i 1900. Sommeren 1901 kom et storkepar til Nybølle, min far lagde et vognhjul på taget af staldbygningens ene ende, og der bosatte storke sig og blev til 1939, samme år min far og mor solgte gården.

Alle de år far og mor havde Tysmosegård fik storken unger, sommeren 1939 fik de ingen, og de kom ikke igen senere, de kunne mærke forandringen. Alle de år storken var der, blev deres færden fulgt af alle beboerne. Det var spændende. Hvornår i april de kom og om den ene kom først for det skete tit og så kom den anden i løbet af en uges tid.

Et år havde vi en storkeunge i otte dage, da den skulle prøve at flyve, stødte den mod telefontråden og kunne ikke komme i luften igen, den boede i laden om natten,

og hver morgen fulgte min søster den ned på egnen, og om aftenen kom den tilbage og blev lukket ind. Vi fodrede storkeungen med orme og nyfødte museunger som vi fandt under et kar.

På egnen var storkene sammen og efter otte dage kunne den tamme storkeunge flyve op til reden igen. Det år var der fem unger, tit var der fire og af og til kun tre.

Der kom to mænd og ringmærkede storken, inden ungerne fløj af reden. Det var de samme storke der kom tilbage år efter år. En stork kan blive ca. 40 år. Der var storkereder på Smørum kirke og Ledøjepræstegård, også i Sengeløse var der en rede. Så vi kunne se ca. 20-25 storke øve sig i at flyve sammen. Det var et flot syn. Storkene fløj væk sidst på sommeren.

Naboerne omkring Tysmosegård

I Nybølle lå tre gårde på rad. Tangkærgård hvor Jørgensen boede, jeg husker der var en bedste-far, der blev meget gammel og så hans datter og svigersøn, der fik lille Ellen da jeg var ti år. Jeg var inde og lege med Ellen een gang om ugen, fra hun var ganske lille, og flere år frem. Vi hyggede os sammen, og det gør vi stadigvæk, når vi ses.

Ellen var meget alene men da jeg var barn var der mange børn i Nybølle. På Tysmosegård var vi altid mange, min far og mor havde nogle plejebørn, som de tog sig af som deres egne. Der var Rigmor, som var elleve måneder ældre end jeg, og Alice der var fem år ældre. Mine egne søskende, hvor min yngste broder var otte år, en søster på tolv og en broder på femten da jeg blev født.

Jeg savnede ikke legekammerater. Om sommeren havde vi ferie børn både familie og børn fra København, som gerne skulle på landet. En overgang havde vi også to wienerbørn, men dem husker jeg ikke.

Så var der Hansens gård, der nu er Duegård. Den havde mødding ud til vejen og var ikke nær så pæn som nu. Der var ingen børn da jeg var barn. Nybøllegård som Kurt Jensen boede på, havde tre mindre børn, som Rigmor tog sig meget af. Og missionshuset, der boede skomageren og der var en voksen søn, der også hed Jørgensen, fru Jørgensen hjalp nogen gange til hos os, da der kun var mig som pige hjemme.

Engang havde vi to piger, to karle og en fodermester, men efterhånden blev det til een pige, for vi børn blev jo større og skulle selv hjælpe til, husholdningen blev jo også mindre, når mine brødre og søstre rejste hjemmefra. Da jeg var helt lille boede Signe og Vilhelm i missionshuset. Det var meget gamle mennesker, og Signe blev meget syg og hjælpeløs og ville helst dø. I huset var missionsmøder engang imellem hvor det meste af byen mødte op.

Jeg husker også Frede, Madsens søn. Madsen arbejdede på Ågerup vandværk og fru Madsen havde købmandsbutikken, hvor man kunne få alt. Så da jeg blev gift og kom til København, var det svært for mig at finde de forskellige forretninger, med de forskellige varer.

Da jeg var barn kostede en flødebolle 5 øre og 4 liter petroleum 80 øre. Vi havde en 4-liters dunk til petroleum og da jeg blev stor nok, fik jeg selv lov til at fylde dunken. Det var en beholder med et håndtag, så man skulle pumpe een liter ad gangen, op til et bestemt mærke. Hvis man pumpede for stærkt, kunne petroleum let ren-

de oven af. Det skete en enkelt gang, så måtte jeg jo tørre op efter mig.

Lampeskær og tørveskær

Der kom først elektrisk lys i Nybølle i 1935-36. Vi havde mange lamper der skulle petroleum på hver dag, og mange lampeglas der skulle pudses, også to primusapparerater skulle fyldes. Vi skulle også bruge en sjat petroleum når vi skulle fyre op i komfuret og kakkelovnen. Først lagde vi nogle sammen krøllede aviser, så lidt aske med petroleum på, lidt småpinde og når der var ild i det, kunne vi komme lidt mere brænde på, og tilsidt kul. De brændte bedre end koks, men koksene var billigere og holdt mere på varmen. Til sidst kom der briketter på, de kunne ligge og ulme.

Vi brugte også tørv fra vores egen tørvemose. Vi børn var med i mosen og stablede tørvene. Først blev tørvene gravet, æltet og kom op i rammer der var ca. 75 cm på hver led, der blev vist 25 tørv. Når de så havde ligget på jorden og tørret, var de så faste at de skulle stables i små stakke, så det rigtigt kunne blæse igennem dem. Når de var helt tørre, skulle de hjem i tørvhuset og stables der.

Sct. Hansbål og sommerbad

I engen hvor der var tørv, brændte vi altid Sct. Hansbål for det meste af byen. Det var spændende om det blev regnvej. Vi lavede en heks af halm og gammelt tøj, som blev sat øverst på bunken af afklippede buske og hække og andet, der måtte brændes. Vi samlede sammen til bålet i god tid, så det kunne blive et stort bål.

I engen var der hjertegræs i massevis, som vi plukkede. Efter bålet gik vi så hver til sit. Vi gik hjem og fik jordbær eller rabarbergrød.

I Tysmosen var der en kalkgrav, min far havde været med til at grave, vi solgte kalk, der blev kørt på små tipvogne, på skinner der var lagt ud til landevejen.

Vognene blev trukket af heste fra mosen, men de kunne selv løbe tilbage til mosen og så stod vi børn bag på vognen og susede afsted. Kalkgraven var gravet, så der var et bassin på ca. 12-14 m², med en snegl nede i. Når der skulle graves kalk, blev der spændt heste for en bom, så vandet blev sneglet op i åen på engen i det bassin, der ikke var mere end godt 1 meter dyb, lærte min far os at svømme, først med to cykelslanger om livet og så med een. Til sidst uden min far målte temperaturen med et termometer bundet på en stang, vandet skulle være 13 grader på bunden før vi måtte bade. Hele byens ungdom var glade for den kalkgrav om sommeren. Vi

sen det. Der var lille-klasse om eftermiddagen i to år og store-klasse i fire år.

Så nogle år var vi flere til at følges end andre år. Ketty, Julius, Frede og jeg fulgtes hele skoletiden til foråret 1932, hvor Frede blev konfirmeret. Min plejesøster ventede et par år på mig, så vi sidste fire blev konfirmeret 1934.

børn med vore kammerater badede om eftermiddagen med en voksen, og om aftenen gik de voksne der ud og fik sig en dukkert.

Skolevenner og legekammerater

Hågensens boede i huset ved siden af butikken. Der var tre børn, en pige og en dreng ældre end jeg, og så Ketty på samme alder. På Holmagergård var tre børn, to piger og en dreng som jeg ikke husker meget om, men de var med nogle år, hvor vi slog katten af tønden.

Efter dem kom Larsens, tror jeg nok de hed, men deres børn var ældre end jeg og ret voksne, da de kom dertil, så dem havde jeg heller ikke så megen kendskab til. Murer Jensen og hans kone og søn boede i det hus ved gadekæret. Sønnen var også ældre, så jeg husker ham kun som voksen.

Nielsens med Karen Margrethe, som vi kom til fødselsdag hos, boede i huset bag ved »murerens«. Til sidst var Jens P Jensens hus, der lå på bakketoppen. Der var to store drenge, desuden to piger og så Niels, Julius og lille Laura. De havde et mindre gartneri, hvor børnene hjalp meget til. Moderen var tit syg og hun døde da Laura var fjorten år. Det gjorde et dybt indtryk på os alle.

Pogeskolen og Hove skole

Flere af børnene, Niels, Julius, Frede, Ketty, Rigmor og jeg gik i skole sammen og senere lille Laura. Ketty, Julius, Frede og jeg begyndte i Pogeskolen i foråret 1925 hos en lærerinde fru Olsen. Vi gik i Pogeskolen i et lille hus, der lå lidt før Hove skole. Fru Olsen var vores håndarbejds lærerinde i mange år, siden blev fru Thea Niel-

Lærer Støy og skoleteater

Vi havde lang vej til skole for små ben. Skolen lå i Hove-overdrev og læreren hed Støy. Han var en god lærer, han skrev eventyr om til skolekomedier. Vi spillede oppe på Smørum kro. Jeg spillede Tornerose med armen bundet op i lyserødt silkebånd.

Det havde sneet meget til generalprøven og en af vores karle skulle køre os hjern i vores vogn. Der var et forsæde og to sæder på langs bagside og vi var fire voksne og otte børn. Familien Ladehof der også var med boede ude i svinget mod Ledøje. Vi kørte ad markvejen fra Gyngehøjsallen, forbi Slotsskoven til Ledøjevejen. Langs vejen var markhegn, med pæle og ståltråd og da det havde sneet meget kunne karlen ikke se at gærde fulgte marken og ikke vejen. Han fulgte gærde og havnede i grøften så vognen væltede og alle blev slynget ud på marken.

Det var utroligt at der ikke skete mere. Min mor fik en muskelsprængning i armen og jeg brækkede kravebenet. Den ene hest måtte skæres løs, den sad i klemme mellem vognstangen og pælen. Vi gik alle sammen op til Madsen Mygdal på Edelgave for at ringe efter en bil. Vi fik the og senere kom kromanden fra Smørum, han havde en lille bil, og kørte os gratis hjem.

Jeg har også været røverkælling og een af de onde søstre i Askepot. Det var meget dejligt at spille komedie, det skulle alle børn have en chance for at være med til. Fru Larsen fra vandværket og Støy's søster, der boede i Hove skole, syede dragterne til stykkerne og nogle af dragterne blev lejet.

Vi børn lavede også vores egen klub, der hed »mig og co«. Det var svært at finde på et navn, men pludselig sagde forvalterens Inge, – mig og co. – Om hun så mente Inge og co fik vi aldrig at vide, men navnet syntes alle om.

Rigmor var den ældste og hun iscenesatte et stykke vi opførte på Edelgave. Fru Madsen Mygdal lånte os lokaler til at spille i. Alle forældre og søskende var og så på. Jeg tror stykket var fastelavnslojer. Jeg husker jeg var Lars Skytte og skulle synge »Oh du skønne fortryllende Kirsten, du har alt røvet min fred«. Jeg havde lånt

Lærer A. Strøy havde i vinteren 1933 instrueret eleverne fra Hove skole til en forestilling der blev vist på Smørum kro d. 28/5 1933.

1. række øverst fra venstre: *Margrethe Pedersen, Frede Madsen, Edith Rathe, Hans Egon Jensen, Else Hansen, Johanne Mygdal, Esther Jensen, Ronald Deichman, Karen Pedersen, Karl Hansen, Hjalmar Nielsen, Hans jacob Nygård, Poul Mortensen.*

2. række fra venstre: *Anna Hansen, Eva Høyer, Annlise Ladehof, Ketty Hågensen, Inge Jensen, Jaj Jensen, Inger Ladehof, Else Jensen, Ebba Jensen, Ellen Nielsen, Edith Ladehof, Arne Jensen, Poul Ladehof.*

3. række fra venstre: *Laura Jensen, Grethe Buekjær, Emma Jensen, Johan Jurik, Herman Augusteson Kristian Nygård, Haggard Nielsen, Lilly Rare, Erik Nielsen, Valdemar Jurik, Ina ?*

en rævekraue, som jeg viste frem, så jeg så meget ægte ud.

Til fastelavn spillede vi stykket til en fest på Smørum kro, som vi holdt sammen med børnene fra Smørumovre. Næste år spillede smøumbørnene »Den lille engel« og et stykke mere som jeg ikke kan huske navnet på, for Hove skoles børn.

Fru Madsen Mygdal lavede en forening der blev kaldt »Dramaten« for voksne, der også spillede komedie. De spillede »Dronning Dagmar ligger i Ribe syg« som et syngespil. Johanne Madsen Mygdal var eneste barn der var med, hun spillede drengen i det stykke.

De spillede også »Aprilsnarre« og »Hans og Trine«. Det er altid morsomt at se personer man kender, spille komedie. Efter opførelsen på Smørum kro var der bal, hvor de voksne damer havde lange kjoler på. Jeg husker der blev danset lancier, hvor fru Madsen Mygdal dansede med lærer Stø. Det var en fin fest.

Fastelavn

Fastelavns mandag slog alle byens børn katten af tønden i vores lade. Min mor lavede konfekt som børnene fik sammen med en fastelavnsbolle og et æble. Jeg husker kongekronerne. Der var to, for vi slog også potteskår i stykker, vi fik bind for øjnene, en kæp i hånden og blev snurret rundt. Og så gjalt det altså om at finde de skår der lå i en bunke på gulvet og slå dem endnu mere itu.

Kronerne var lavet af margarinekasser. Margarinen kom ud på et fad, så ældede vi selv farve i. Farven var gul og lå øverst i bøtten i små beholdere »gelatineblærer« blev de kaldt. Man skulle prikke hul med en nål og trykke farven ud i margarinen og ældte, så det så ud som smør. Margarinekasserne kunne bruges til meget. De var lavet af pap og var pæne hvide inden i. Kongekronerne blev klippet ud af det pap, med snirkler og sving og alle »ædelstene« blev malet på med farveblyanter, de var meget flotte. Jeg kan ikke huske jeg nogensinde har været så heldig at vinde, for havde jeg vundet havde jeg sikkert gemt kronen endnu.

Jeg husker en fastelavn, hvor vi var til fødselsdag hos min mormor i København. Det var en forrygende snestorm og vi måtte blive der til mandag. Vi børn var bange for ikke at kunne komme hjem, det ville være en katastrofe, hvis vi ikke nåede hjem til vi skulle slå katten af tønden. Rejsen til København foregik med vogn til Tåstrup og derefter toget. I snestorm kunne det godt blive en hård tur.

PROGRAM
FOR
Hove Skoledistrikts
Foraarsfest
PAA SMØRUM KRO
SØNDAG DEN 28. MAJ 1933 KL. 7.

Prolog ved Arne Jensen:
Holgers Sang om Sangens Fugl.
„Til Sagn og Sange og Eventyr“ — Ingemann.

SAMTALE I EN NISSEFAMILIE
Bedstemoder: Ketty Haagensen.
Hendes Døtre: Emma og Laura Jensen.
Smaanisser: Erik, Kristian og Johan.

De tre Bukke Bruse
Ved L. Moe og C. Asbjørnsen
Fortællersken: Annelise Ladehoff.

Trolde.....	Valdemar Jurik
Store Bukke Bruse.....	Herman Augustson
Mellemste B. B.....	Ejfred Jørgensen
Lille B. B.....	Johan Jurik

„Den lille Rødhætte“

Efter Grimms Eventyr.

Personerne:

Moderen.....	Lilly Rathe
Rødhætte.....	Edith Ladehoff
Jægeren.....	Karl Hansen
Jeppo } to Jægere.....	Hjalmar Nielsen
Palis }	Poul Ladehoff
Uiven.....	Kaj Jensen
Bedstemoderen.....	Karen Pedersen

1. Akt hos Moderen. 2. Akt i Skoven.
3. Akt. Bedstemoderens Hjem.

„BLANDT ZIGEUNERE“

En gammel Historie fra Jylland.

Personerne:

Grevinden.....	Edith Rathe
Greven.....	Hagbard Nielsen
Junkerne: Roar }	Hans Jakob Nygaard
rieige }	Arne Jensen
Ridefogeden.....	Kaj Jensen
Zigeunerhøvdingen.....	Poul Mortensen
Mor Hulda.....	Eva Gudmand-Høyer
En Røverdrenge.....	Hjalmar Nielsen

Flere Zigeunere og Børn

1. Akt. Grevens Hjem. 2. Akt. I Skoven.

„ASKEPOT“

Eventyrbilleder efter Grimms Eventyr.

Personer:

Hertugen af Nordland.....	Frede Madsen
Hertuginde, hans første Hustru.....	Lilly Rathe
Hertugens Datter, Prinsesse Aslog.....	Johanne M. Mygdal
Dorthe Kokkepige, Prinsessens Amme.....	Esther Jensen
Sidsø Kokkepige.....	Grethe Buekjær
Sigrid } Prinsessens ...	Inge Jensen
Ragnhild } Veninder ...	Annelise Ladehoff

Flere Smaapiger.

Den ny Hertuginde, ond Stedmoder.....	Margrethe Petersen
Hendes Døtre } Guldborg	Ketty Haagensen
Prinsesserne } Helvig	Eva Gudmand-Høyer
Kong af Sydland.....	Hans Egon Jensen
Dronningen.....	Edith Rathe
Ivar, en Tjener.....	Paul Jørgensen
Ridder Ove.....	Lilly Rathe
Liden Kirsten.....	Elsa Hansen
Prinsen.....	Esther Larsen
Narren.....	Ronald Deikmahns
Blomsterfeernes Dronning.....	Inge Jensen

Flere Blomsterfeer

Riddere, Damer og Terner hos Kongen og Dronningen

Billederne fremstilles paa Hertugens Slot,
i Hertugens Køkken og ved Kongens Hof.

Musik ved Hr. Kapelmester Søren Jensen.

1. Nissernes Vagtparade.
 2. Folkeviser — Potpourri.
 3. Zigeunermusik.
 4. Forspil til Askepot: Polca coquette.
 5. E. Grieg: Aases Død.
 6. W. A. Mozart: Menuet (F-Dur)
 Udføres af Ellen, Ebba, Inger, Else.
 7. Robert Schumann: Träumerei.
 8. Frølich: Rieberhus March.
 9. Jysk Polemeja: Ridderdans.
 10. W. A. Mozart: Menuet (D-Dur)
 11. C. Gottschalksen: Blomsterfeernes Leg
 af Askepot Polca coquette.
- F. Mendelssohn-Bartholdy: Bryllupsmarch af
 „En Skærsommernatsdrøm“.
- N. V. Gade: Brudevals af „Et Folkesagn“
 Holger Danskes Mærke.

Vinterstorm og sne

I 1929 var skolen lukket på grund af sne i tre uger. Det var en rigtig vinter. Sneen lå helt op over frugtræerne og hver dag skulle der kastes sne for at rutebilen kunne komme frem. Iversen fra Sengeløse var begyndt at køre rutebil til København et par gange om ugen.

Så det var blevet lettere at komme til København og tilbage igen. Men i vintertiden var det ikke altid det kunne lade sig gøre at komme hjem igen.

Gårdene måtte stille mandskab til at rydde vejene for sne, alt efter gårdenes størrelse. Vi på Tysmosegård skulle stille med to mand. Den vinter gik snevolden helt op til telefonrødene og nogle gange syntes det helt håbløst at rydde vejen, når det sneede og føg om ørene på en.

Vi børn havde det dejligt, vi bandt vores kælke bag i kanerne eller stod på mederne et langt stykke vej så måtte vi jo gå tilbage, for det var jo ikke altid vi mødte kaner, der skulle den modsatte vej. Vi fik lov til at gå ud og lege een gang om dagen, for vi blev jo så våde, og tøjet skulle være tørt til næste gang. Mor sagde vi skulle gå, hvor der var kastet op, men ikke gå i opkastningen. Det lød sjovt og modsigende, det var nok også derfor hun sagde det, for vi var helt oppe i toppen af snevoldene. Jeg fik min første »overals« den vinter. Det var ikke noget piger gik med dengang, men uhyre praktisk, når vi skulle ud at kælke. Vores kælkebakke var fra Jens Peter Jensens hus og ned til gadekæret.

Eva Friis

Skoleklasse med lærer Støy 1933

1. række: fra venstre øverst: *Hans Egon Jensen, Frede Madsen, Vilhelm Svend Nielsen, Johannes Jensen, lærer Støy*
2. række: fra venstre bagest: *Julius Jensen, Poul Ladehof, Karl Jurik, ukendt, Robert Christensen, Hagbard Nielsen, Karl Hansen, ukendt, Hjalmar Nielsen.*
3. række: *Karen Petersen, Lilly Rathe, Esther Jensen, Ketty Hågensen, Johanne Madsen Mygdal, Eva Gudmund-Høyer.*
4. række: *Edith Ladehof, Laura Jensen, Inge Jensen.*

Smørum. Parti over Dammen med Skølen

Skolelærerens have i Smørum 1928.

Af Rita Holm

Den første egentlige havekultur blev skabt i klostrene. Abbed Wilhelm blev i 1100-tallet af Absalon bedt om at udbrede kendskabet til havebrug. Wilhelm slog sig ned på Æbelholtkloster, hvor han anlagde en urtegård, som blev berømt for sine frugttræer og sin rigdom på blomster og urter.

Mange var ikke begejstret for den nye skik, og især munkene var uvillige til at bruge klosterhavens høst. De kaldte Wilhelm en »fransk stodder« og erklærede, »at de ikke kunne leve af blade og urter som kvæg på marken«.

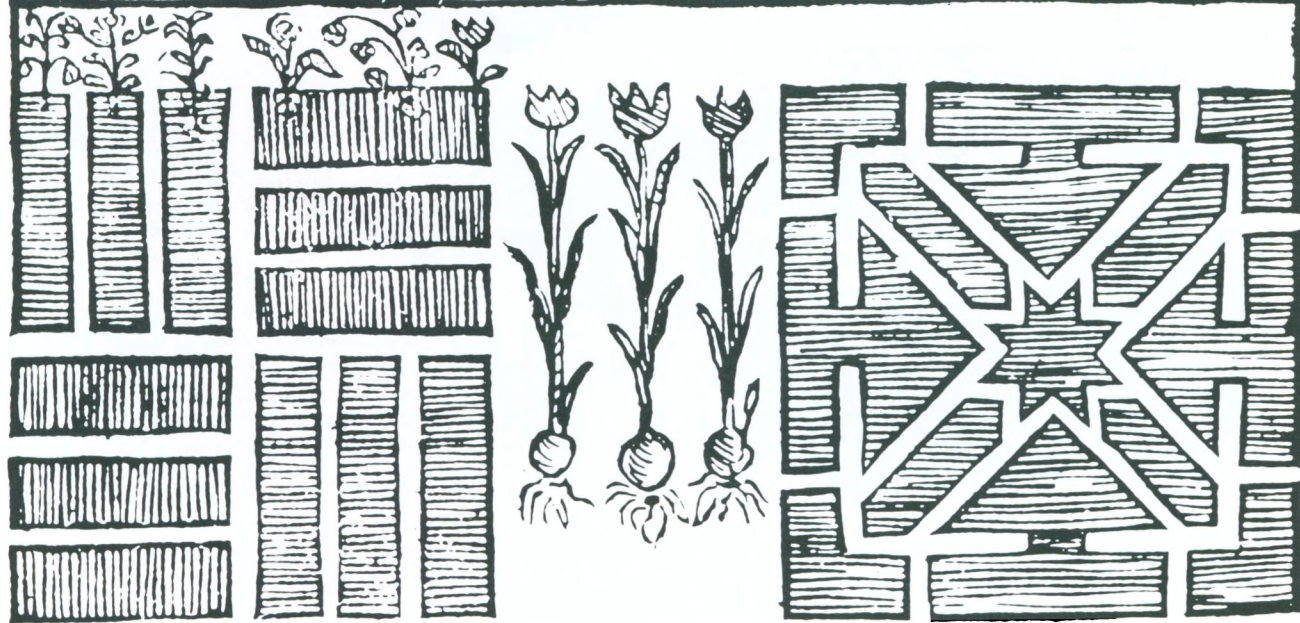
Klosterhaverne var opdelt i firkantede bede, kantet med hække for at skåne de sarte planter. Denne udformning af haveanlæg holdt sig gennem mange hundrede år. Fra klostrene bredte havekulturen sig til de kongelige haver og efterhånden fik også adelen og det »bedre borgerskab« sirligt anlagte haver.

Den første havebog udkom på dansk i 1647 og var

skrevet af Hans Rasmussen Block. Han var urtegårdsmand på et lille gods. Block skrev udførligt om jordbearbejdning og plantning af træer og buske og videregav sine gode råd. Han tilrådede stor forsigtighed ved vanding af planter, idet han skrev; »Brug aldrig vandet lige fra brønden, men lad det stå et stykke tid i solen eller brug allerhelst opsamlet regnvand«. Hans bog var illustreret med mange anvisninger og forslag til haveanlæg.

Den nye havekultur trængte ikke ind i bøndernes haver. Dels havde bonden i forvejen en lang arbejdsdag, og planteskoler kom først til senere. Der var ikke tid til at pleje og opelske de små urter og bearbejde havejord, når hele dagen gik med at forbedre markjord, samle sten, passe kvæg, yde hoveri enten som arbejde eller kørsel for godsejeren.

Helt op til udskiftningen i slutningen af 1700-tallet bestod bondens have kun af en kålgård og nogle frugttræer. Der var dog variation fra landsdel til landsdel. På Fyn var det almindeligt at have en humlehave, og på Bornholm havde man ofte en lille have på gårdspladsen op til stuehuset, og her placeredes gårdens bistader.

Fra bogen: »Ældste danske havebog.« af Hans Rasmussøn Block.

Urtehave vejen til en bedre sundhed

Almindeligvis var alle haver i 1700-tallet omgivet af et rishegn, en jordvold eller begge dele. Det var nødvendigt for at holde husdyrene borte fra kålhaven. Trods denne foranstaltning var de fleste haver små og forsømte, og myndighederne forsøgte at opfordre folk til at dyrke urter for at fremme sundheden. Det blev også påpeget, at disse urter var et godt supplement til kødet i vanskelige tider.

Der var også en del godsejere, der forsøgte at hjælpe deres fæstebønder ved at uddele f.eks. frugttræer gratis. På Tåsinge fik bønderne træerne frit leveret, men de passede ikke træerne og lod dem uddø. Da godsejeren hørte dette, lod han de skyldige prygle og gav dem derefter nye træer. Han ville åbenbart have, at hans bønder med »djævlens vold og magt« skulle lære havebrug.

Det kgl. danske landhusholdningsselskab

Efter landboreformerne bedredes interessen for havebrug, hjulpet godt på vej af det kgl. danske husholdningsselskab, som blev oprettet i 1769. Selskabet udsendte landøkonomiske skrifter og vejledning i havebrug m.m. For yderligere at stimulere interessen for landbrug, havebrug, håndværk, kunst og meget andet blev der indført præmieuddeling enten i kontanter eller sølvbægre. Adskillige personer fra sogne og byer over hele landet indsendte opgørelser over det arbejde, de med flid havde udrettet. I 1775 oprettede selskabet en planteskole på Frederiksberg, som overvejende skulle forsyne bønderne på Københavns amt samt dele af Nordsjælland med frugttræer.

Frederiksberg og Ledøje planteskoler

Efter fem års erfaring med planteskolen på Frederiksberg kunne det rapporteres, at der var blevet udleveret 18.292 frugttræer og frugtbuske. Det var en anseelig mængde og dermed en succes, selv om det ikke lykkedes at få alle træer og buske i vækst – mange gik ud på grund af forsømmelse og uvidenhed.

Det blev derfor tilstillet Frederiksberg planteskole at være mere kritisk, »da det var bedre at give een interesseret bonde tyve træer i stedet for fem uinteresserede bønder fik fire hver«.

Succéen var dog alligevel stor, og det blev besluttet at oprette en planteskole med læplanter. Denne nye planteskole blev oprettet i Ledøje, hvor der blev købt en jordlod for 264 rigsdaler af en udflyttet bonde, der gerne ville ophøre med at dyrke jord. På denne nedlagte gård blev Ledøje planteskole oprettet.

*Landhusholdningsselskabets største bæger fra 1771.
Træk af dansk landbrugs historie af Einar Jensen. 1982*

De to planteskoler

Om uddelingen af træer fra Frederiksberg og Ledøje planteskoler står der i en rapport fra 1793: »Som en af de årsager, hvorfor så mange særligt frugttræer mislykkes af de frugt- og vilde træer, som årligen uddeles blandt kongens bønder fra træskolerne ved Frederiksberg og Ledøje, må rentekammeret især bemærke, at når bønderne i en by samledes spørges, om de ønsker at få frugttræer, vil den ene ikke synes ringere end den anden og derfor vil de som oftest sige ja, skønt vitterligt kun een af to af dem kan have synderlig lyst dertil«.

Man er derfor af den formening, at dersom der i stedet for at træerne uddeles gratis, sættes en pris på dem, ville der næppe melde sig så mange på grund af mangel på pleje og tilsyn«.

Trods disse forsøg på at sætte priser på de enkelte træer, fortsatte uddelingen af træer og buske gratis endnu nogle år. Engang i 1800-tallet gik man så over til beta-

ing og fra 1812 findes en liste med priser over de udlevede træer som blev plantet rundt på gårdene og i bøndernes haver:

4.000 kanadiske popler	4 år	pr. stk. 8 skl.
2.000 balsampopler	4 år	pr. stk. 5 skl.
5.000 hvid poppel	3 år	pr. stk. 2 skl.
500 ægte kastanje	8 år	pr. stk. 4 skl.
2.500 ægte kastanje	8 år	pr. stk. 1 skl.
200 ahorn	7 år	pr. stk. 4 skl.
3.000 ahorn	5 år	pr. stk. 2 skl.
1.000 ahorn	3 år	pr. stk. 1 skl.
1.000 ypern (Elm)	4 år	pr. stk. 2 skl.
1.000 birk	3 år	pr. stk. 2 skl.
3.000 ask	8 år	pr. stk. 8 skl.
3.000 elle	4 år	pr. stk. 1 skl.
2.000 elle	3 år pr. 100 stk	pr. stk. 4 skl.
500 mark løn	5 år pr. stk	pr. stk. 1 skl.
1.000 pil	3 år	pr. stk. 1 skl.
1.000 rødgran	4 år pr. 100 stk.	pr. stk. 5 skl.
10.000 rødgran	3 år pr. 100 stk.	pr. stk. 4 skl.

Gjærup skole, den første indviede af de Johan Ludvig Reventlowske skoler. Fra bogen: Af landsbyskolens saga.

En samlet opgørelse fra 1792 viser hvor mange træer, der blev uddelt fra 1770 og til 1792; alene fra Ledøje planteskole blev der i den periode udleveret 300.000 træer. Så der har været en temmelig stor aktivitet på dette område. En del år senere; i 1833 overgik Ledøje planteskole til forstvæsenet, og den nære tilknytning til de forhenværende kgl. bønder ophævedes.

Den indflydelse, som det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab havde opnået gennem sit oplysningsarbejde, begyndte at bære frugt. En væsentlig del skyldtes den af selskabet oprettede »premieæskning«, hvor enhver kunne indsende et ønske om at komme i betragtning ved uddeling af sølvbæger eller penge for en god præstation, enten ved at grave grøfter, rydde sten på marker, væve eller tilplante haver, alt arbejde, enten ved landbrug, havebrug, husflid eller kunst kunne komme i betragtning.

De fleste af disse breve er bevaret og er faktisk en 1700- og 1800-tallets »Guinness Record« bøger. Præstationen skulle være usædvanlig god, og det skulle bevidnes af mænd fra byen, ofte sognets præst.

Skolelærerens have i Smørum

En af dem, der skrev til selskabet, var skolelærer Lind i Smørum. Han havde været i skolen siden 1813, og i den tid havde han indrettet en lille planteskole på et stykke af den jord, der hørte til skolelodden. Der var altid tillagt et stykke jord til landsbyskolen for at læreren kunne græsse en ko og et par får og dyrke lidt korn til husdyrene og eget brug.

Lærer Lind i Smørum havde en veldyrket havelod, og på resten af skolelodden dyrkede han korn til eget brug. Men i haven myldrede det med krydderurter og duftplanter, som han efter eget udsagn rundhåndet delte ud af.

Lærer Lind var af den mening, at bønderne kunne hjælpes til en bedre havekultur, hvis man viste dem, hvordan planterne skulle dyrkes og ved at give dem kundskab til flere urter.

Lærer Lind var også inspireret af de gamle klosterhaver med de firkantede bede, hvori de sarte urter voksede beskyttet af små hække eller buske. Han fortæller selv, at han anlagde de nyeste humleanlæg efter Møllers havebog.

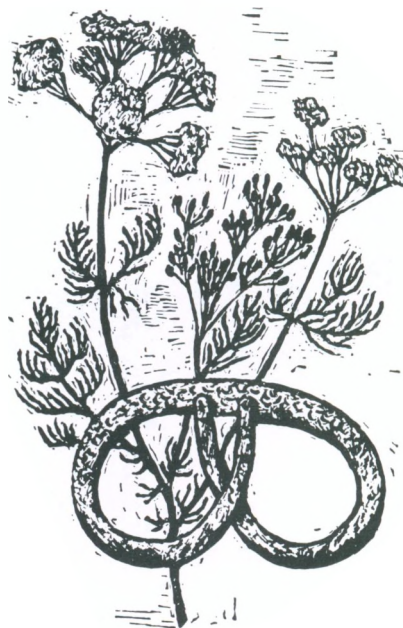
Lind forklarede, at han havde sat to rækker humlekuler – en humlekule bestod af to eller tre stænger med humleplanter, der voksede op omkring hver stang – og mellem humlekulerne satte han stikkelsbærbuske og ribs.

På tegningen ses to rækker humlekuler omkring jordlodden og haven, og mellem de to rækker humle dyrke-

de han fine kastanjekartofler, cikorie, kommen, hør og kålrabbier. I alt havde han 275 humlekuler omkring de tre tdr. land, der hørte til skolelodden og 28 humlekuler om haven.

Lind forklarede udførligt, at han gødede haven og skiftede udsæd på plantestederne. For eks. såede han i eet bed sennep, cikorie og andre urter et år, og næste år satte han kartofler i samme bed. Et andet bed kunne se ud således: Bedet kantedes med ribs- og stikkelsbærbuske og i midten af bedet stod frugtræer fra Frederiksberg planteskole. Under frugtræerne satte han spanske løg, tysk peberrod, timian, kommen, gule rødder, porre og selleri; undertiden var bedene adskilt af roser og hindbær, og nær huset havde han en misbænk og et par bede med blomster.

Grønkål, hvidkål og spidskål manglede heller ikke i denne have. Over alt var hver en plet jord udnyttet. I et hjørne havde han indrettet en lille planteskole med 300 træer af ask, valnødder, hasselnødder og »gylden« regn. Lind omtaler frugtræerne som nogle, han har fra »rentekammeret« (myndighederne), så mon ikke træerne i hans lille planteskole er fra Ledøje planteskole.

Før mejeriernes tid brugtes der betydelige mængder kommen til den hjemmelavede ost. Til brød anvendtes den kun til kommenskringler, som det især i Jylland var skik at spise mikkelsaften med mjød til.

Ole Højrup: Landbokvinden.

Smörum Skoles

Byja Vei

Bygd

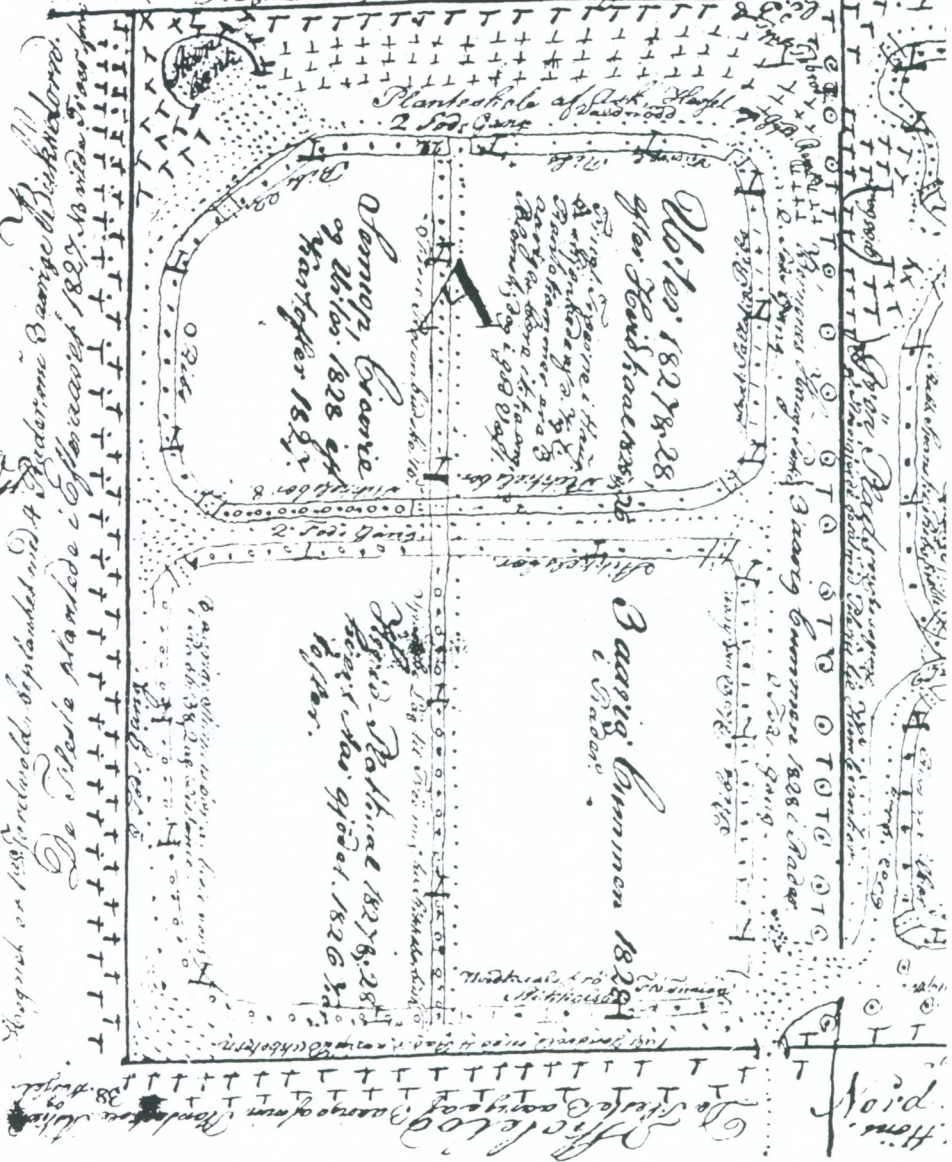
Hagrenn er 9 G. Jordvold med 1000 ill. plantid. 100 min. 1000 ill. 1000 ill.

1811
1818

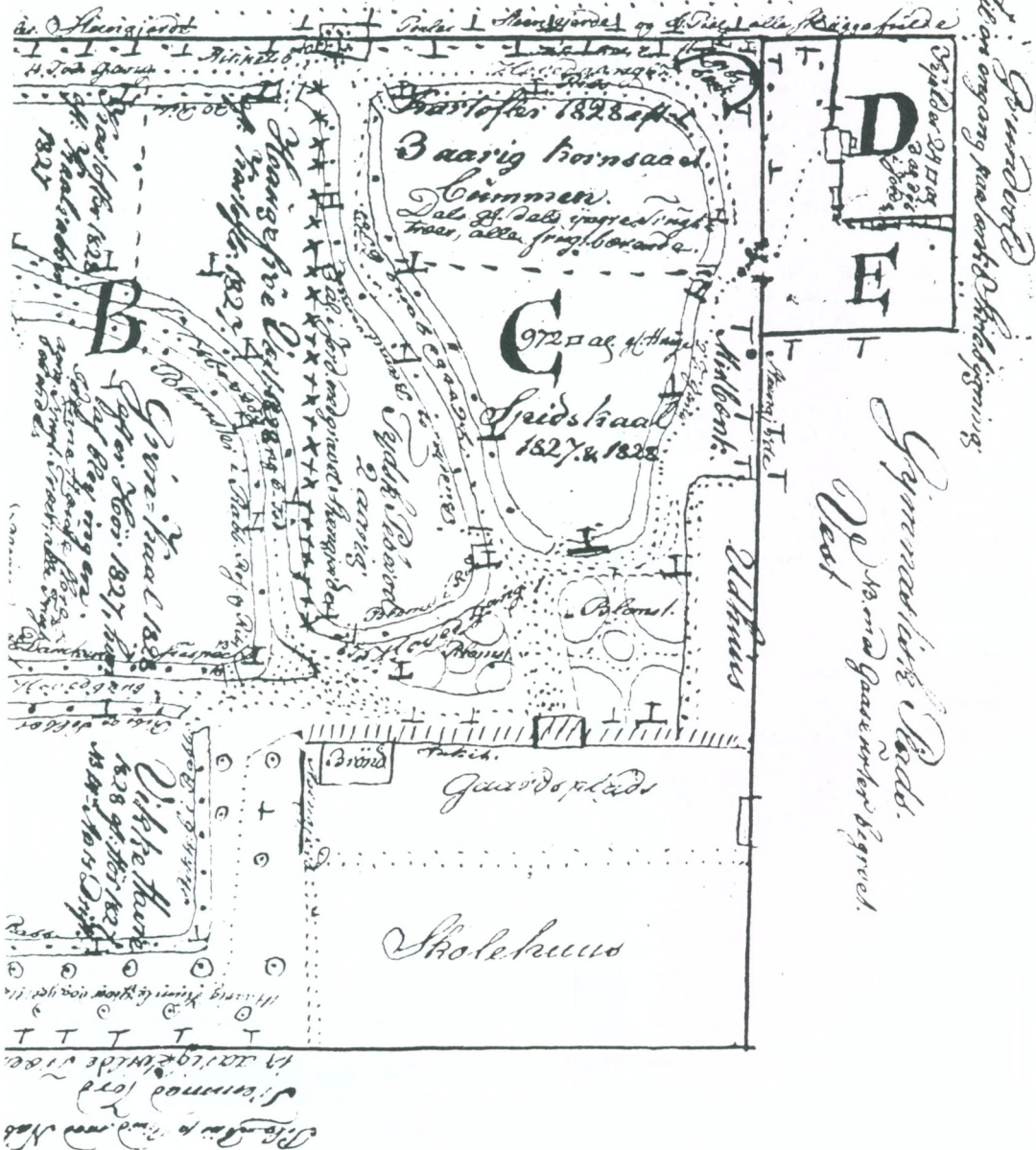
1811
1818

Stokkeladden

Bygd er 108 Jordvold. 1000 ill. plantid. 100 min. 1000 ill. 1000 ill.
De fleste plantede i Efteraar 1829. No inden 1800. 1800.

Gaude i Aaret 1828. 4752 □ □ □ □

De mange urter og deres anvendelse

Af kål var det især grønkål, der mest blev dyrket. Den var nem at få til at gro og den kunne stå ude om vinteren. I den kolde tid var grønkål et meget værdifuldt kosttilskud, den indgik endog som tradition i madretter ved juletid. Med grønkål skulle man være opmærksom på de første blade. For var bladene hvide eller havde hvide pletter, varslede de dødsfald i familien, og planten måtte derfor hurtigt tilintetgøres ved f.eks. brænding.

Kartofler fik kun en langsom udbredelse ved indføringen i begyndelsen af 1700-årene. Først i 1800-årene fik kartoflerne stor indflydelse i husholdningen, så stor at kartoflerne rykkede ud af haverne, ud på markerne, hvor der var plads til mange rækker.

Krydderurterne var sammen med bærbuskene nok det, der efterhånden optog mest plads i haverne. Kommen var let at dyrke og blev brugt til ost og pølser. Men også som et middel mod forstoppelse blev kommen brugt.

Mikkelsdag var det skik at servere kommenskringler, og havde man kommen i overskud, kunne den sælges til brændevinsbrænderi eller omkringvandrende brændevinsmænd. Kommen kunne også bruges mod folk der gik igen. Når et begravelsestog havde forladt den døde hus, blev en person tilbage for at drysse kommen rundt om boligen, så den døde ikke skulle komme igen.

Sennep var også en meget nyttig plante. Sennepsfrøerne kunne males til pulver i en morter, og mange brugte en rund sten til at male sennep med. Endnu i dette århundrede brugte en kone på Ærø en kanonkugle til at knuse sennep med. Sennep blev rørt til sovs, som blev serveret til kogt flæsk, klipfisk eller brugt til »skiden æg«.

Også sennep kunne bruges til at drysse rundt om huset for at holde onde ånder væk.

Timian voksede næsten vildt i haverne og blev brugt til at krydre brændevin. Den var særlig god mod maveforkølelse og blev desuden brugt til blodpølse, gule ærter og the.

Også hække af sevenbom kunne bruges mod sygdom. Udtræk fra bladene blev brugt mod hestens indvortes sygdomme, svinesygdomme og indvoldsorm.

Som fosterfordrivelsesmiddel var planten kendt over hele landet.

Humle kunne anvendes som fyld i dyner og puder. F.eks. var det meget brugt at lægge en »pissepude« stoppet med den humle, man havde brygget på, under barnene. Det var også almindeligt at lægge en lærredspose med humle i kisten som ligets hovedpude.

Fra bogen: Som man reder.... af Mette Skougaard.

Afsætning af vare fra skolelærerens have

Havens produkter var mere end skolelæreren, hans kone og deres syv børn kunne fortære. Overskuddet blev solgt til omegnens og sognets beboere, og Lind skrev: »flere gange har jeg gratis beplantet en bondes have her i byen, lysten findes overalt til havevæsenet om foråret, men mangel på lugning og rensning kvæler de nyttige produkter og slapper lysten, uden hvor konen i huset har sans for det«. Mange vil sikkert nikke genkendende til Linds beskrivelse om lugning og pasning af have, og det er interessant at se hans bemærkning om, at kun hvor en kone er interesseret, lykkes det at få haven i gang.

Lind havde også planer om at dyrke »officielle Planter efter Schumachers givne anvisninger« til afsætning hos apoteker og materialister. Udefra disse oplysninger må der være tale om kendte lægeplanter, som Lind gerne ville prøve at dyrke.

Udbyttet af skolelodden

Og hvad fik så skolelæreren ud af sit store arbejde med gartnerivirksomheden. Skolelærere var dårligt lønnede og de fleste havde derfor ekstra arbejde som kirkesanger eller klokker for at kunne forsørge deres familie. Undertiden var de temmelig opfindsomme, som f.eks. i skolelærer Linds tilfælde. Da Lind skulle gøre op, hvad han havde ud af sit besvær, begyndte han først at gøre op i penge, hvad det havde kostet ham.

Han havde gravet jord, sat diger op, købt humlestænger og fået lavet to havelåger. Desuden havde han betalt en husmand for at grave kuler, købt frugttræer og ladet skyde (sprænge) og bortkøre sten fra have og jordlod. I alt havde han brugt 56 rigsdaler og 3 mark. For de penge havde han bl.a. sat 767 frugtbuske og træer.

Men da han skulle udregne sin fortjeneste får vi kun at vide, hvor meget udbytte det har givet men intet beløb. Udbyttet på lodden lå i tørre og våde år, siger han, på 14-18 tdr.sæd, fra 2-8 lispund humle, fra 2-5 tdr. kommen, 1-6 lispund hør, 4-5 tdr. kartofler, cikorie-rødder og kålrabbi ligeså meget. Det, han ikke selv kan bruge, afsættes til hørkræmmere, brændevinsmænd og omegnens beboere.

I haven frembringes 3-4 »skokke« hvidkålshoveder, 2-4 tdr. spansk løg, 2-3 tdr. gule rødder – foruden alle andre slags husholdningsurter, som sælges til sognets folk og omegnens beboere både sommer og vinter. Han skriver desuden, at der endnu kun er solgt nogle lispund kirsebær, roser (hyben), ribs og æbler, resten er brugt hjemme.

Fra bogen: *Bondens have*. Af Mette Skougaard.

Lærer Lind og premieæskningen

Man kan undre sig over denne store flid i haven, når lærer Lind også skulle passe lærergerningen og være kirkesanger. Han siger i brevet, at kun hans børn luger og renser haven og kun sjældent skolebørnene, som det er blevet mistydet. Måske har skolebørnene alligevel følt sig lidt udnyttet, for da Lind ydermere tilplantede gymnastikpladsen foran skolen trådte de alle hans planter ned, så der til hans store ærgelse kun voksede gåseurter på pladsen.

For at skabe tillid til sine udtalelser har han afskrevet skolens visitatsbog, hvor udtalelser om skolen og skolelæreren altid blev nedskrevet ved de skoleeftersyn, hvor provsten besøgte skolen.

Også sognets præst og et par bønder havde skrevet under på brevet og Lind sluttede sit brev i tredje person: »Således har Undertegnede underdanigst forsøgt at fremsætte, tydeliggøre og bevise sine ringe Arbejder – og vover han i al Underdanigsthed herved at indstille denne hans svage indberetning til det Kgl. Landhus-holdnings-Selskabs såvidt omfattende Opmærksomhed og nådigste Kjendelse af hans ringe Arbejder«.

Smørum skole. Gl Københavns amt.
den 20 september 1828

Underdanigst
Herman Christian Lind
Cand. Philosoph, kirkesanger og
Skolelærer på Stedet.

Selskabets svar.

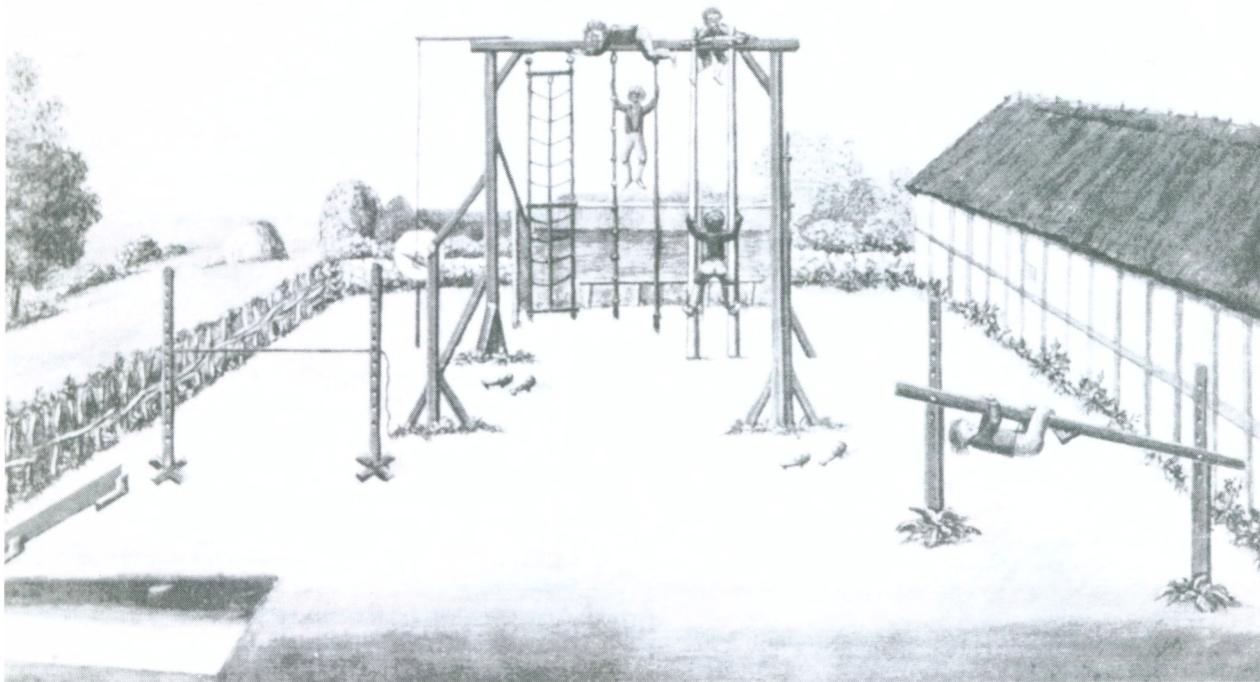
Hadde Lind ventet, at selskabet var blevet benøvet over hans arbejdsindsats, blev han skuffet.

Fra selskabets start i 1769 havde man hvert år uddelt mange pengepræmier, sølvbæger og medaljer, men på det tidspunkt, hvor Lind søgte, havde der gennem længere tid været en opstramning af regler for at opnå en præmiering.

Denne holdning kom til udtryk i den udtalelse, en af kommissionens mænd skrev i protokollen: »Skolelæreren skriver om hvad han har udrettet i mark og have, men på de 15 år han har været skolelærer i Smørum, kan man udrette meget uden større anstrengelser«.

Kommissæren er nærmest lidt hånlige, da han skriver, at skolelæreren har endog tegnet et kort over haven »med hver rad og busk det ser ud som et kort over Tyskland – das Reich, mirch march på Napoleons tid«.

Her mener kommissæren måske, at buske og urter er opstillet på række og geled på tegningen. Endvidere mener han, at Lind selv tager æren, hvor andre også

Gymnastikpladsen ved Gjerrild skole i Randers amt, efter en tegning fra 1824. Fra bogen: *Af landsbyskolens saga*.

har hjulpet ham. Og når Lind skriver, at han forgæves har prøvet at plante gymnastikpladsen til, men at børnene har trådt urterne ned, så får man mistanke til ham, skriver kommisæren: »Jeg tilbageholder mit votum indtil andre har udtalt sig«.

Tilsyneladende fik Lind ingen præmiesum, men hans urokkelige tro på at han havde udrettet et arbejde, der fortjente en påskønnelse, og hans udførlige beretning med tegning af have og skolelod har givet os et fortrindeligt billede af de brydninger og den fornyelse af have dyrkning, som skete efter landboreformerne.

Måske satte han skolebørnene til at hjælpe sig og forsømte undervisningen, eller måske klarede han selv sit eget lille landbrug, de tre køer, seks får og de to-tre svin han havde, foruden de tre tønder land og have dyrkningen. Vi kan kun være glade for, at han også havde energi til at skrive og tegne forholdene omkring Smørum skolelod.

Kilder: Den ældste danske havebog. Einar Jensen: Træk af dansk landbrugshistorie. Mette Skougaard: Bondens have, Ole Degn: Landhusholdningsselskabets arkiv 1971.

Skolelærer i Ledøje og Hove skoler

Af Poulin Nielsen

Det er 175 år siden den danske folkeskole opstod ved den skoleforordning, der blev indført i 1814 og som siden har dannet basis for nye retningslinier indenfor folkeskolen.

Jubilæet markeres mange steder og i den anledning bringer vi her en liste over skolelærere ved Ledøje skoler og Hove skole. Ledøje rytterskole blev nedlagt i 1900, mens Smørum proprietærskole først blev nedlagt i 1959, da skolen som kommunal institution blev overflyttet til Søgerskolen. Også Ledøje skole blev i 1959 overflyttet til Søgerskolen.

Oplysningerne om lærere er samlet af lærer Poulin Nielsen, der også har udarbejdet en liste over lærere i Smørumnedre og Smørumovre. Disse skoler blev oprettet for 125-75 år siden og er senere nedlagt ved Søgerskolens opførelse

Ledøje skolens lærere.

I Ledøje har der næppe været skoleholdere før Frederik d. 4. i de første år efter 1721 lod bygge en rytterskole der. Lærerlønnen ved disse skoler var: 24 rigsdaler årligt af kongens kasse og 3 læs brænde fra de kgl. skove.

Gårdene skulle yde 1 lispund (8 kg) høg og 1 pl. halm af hver tønde hartkorn samt fri græsning til to køer og seks får. Husmændene skulle yde to dages arbejde eller 1 mark. Desuden fik studenter, der i mindst tre år havde gjort tjeneste som skoleholdere, en særlig ret til at komme i betragtning ved besættelsen af degne- eller præstekald.

Den første skoleholder var:

1. Nicolai Corfixen, student, f. 1683, søn af sognepræst i Ballerup Corfix Nielsen. Han blev 1728 gift med Anne Rasmusdatter og døde 1734.

2. Berthel Rosendahl, student, skoleholder fra 1734 til sin død i 1738.

3. Lars Rasmussen Theil, student, søn af tømrer

Skole i Ledøje forsamlingshus, ca. 1922. Lærer C. Thorø fra 1913-1922.

1. Kresten, 2. Gunnar Pedersen, 3. Charles Rasmussen, bror til nr. 16, 4. Alfred Funck, 5. Povl Cortsen, 6. Ytt Cortsen, 7. Martin Nielsen, 8. Lars Hansen, 9. Edvard, 10. Thorø, lærer, 11. Frimout, 12. Arne, 13. Ove Nielsen, 14. Otto Jakobsen, 15. Viggo Cortsen, 16. Ellen Rasmussen, 17. Helga Nielsen, 18. Laura Hansen, 19. Olga Madsen, 20. Martha Olsen, 21. Berte Johanne Hansen, 22. Karen Hansen, 23. Anna Stauning, 24. Elise Rasmussen, Gammelgaard, søster til nr. 26, 25. Helga Schultz, 26. Julie Rasmussen.

Rasmus Ibsen i Odense. I Ledøje fra 1738 til han døde ugift i 1749. Begravet i Ledøje kirke.

I tiden 1749 - 1766 var der flere skoleholdere, som er ukendte.

4. Christian Kroll, student, f. i Odense 1736, skoleholder i Ledøje 1766-74 blev han gift med degnen Munchs datter Anne Kristine. Efter Munchs død blev han degn i Ledøje. Kroll døde 1811.

5. Berthel Vincents, student, skoleholder 1774-1796, gift med Anne Sophie Ammondsdatter, Aagård.

6. Hans Christian, f. i Hørup ved Slangørup, hvor faderen var lærer. Var fra 1784 i skomagerlære og var svend i 1½ år, hvorefter han kom på Blågård seminariet og fik eksamen 1795. Samme år skoleholder i Avedøre. Fra april 1796 i Ledøje, hvorfra han 1800 blev kaldet til lærer og kirkesanger i Uggerløse, hvor han døde 28/6 1824. Han blev født 15/3-1769 og 1796 blev han gift med Anne Catrine Henriksen.

7. Jens Jacob Crusberg, student, blev 1802 skoleholder i Ledøje, og da Croll døde 1811, blev Crusberg skolelærer og kirkesanger der. Han var en fortrindelig lærer. 1805 skriver amtsprovst Eyler Hammond: »Sikkert hører Ledøje skole til de fortrindeligste, såvel i henseende til ordentlig skolegang vinter og sommer, som børnenes fremgang i de vigtigste af skoleundervisningens genstande, og skolelærer Crusberg fortjener en udmærket rang blandt vore skolelærere ved sin duelig-hed, stadighed og iver for sit kald«.

1813 var han gift med Ane Henriksdatter, der blev sindsyg og døde ved et ulykkestilfælde. Crusberg døde 1843.

Fra 1835 havde Crusberg som medhjælpere:

A. Christian Bredahl, brorsøn af digteren, seminarist fra Jonstrup 1835, samme år hjælpelærer i Ledøje, lærer i Ørslev underskov og 1850 i Stenmagle, født 1813, død 1883.

B. Johan Caspar Gehl, f. 1816 seminarist fra Jonstrup 1837, så hjælpelærer i Ledøje, lærer i Måløv 1840, død 1848.

C. Jens Riddermand Gehl, f. 1818, seminarist fra Jonstrup 1838, hjælpelærer i Ledøje 1840, lærer i Bagsværd 1843, i Måløv 1848, økonom på Jonstrup 1858, død 1877.

8. Carl Julius Junge f. 1812, student 1833, kandidat 1838, skolelærer Ledøje 10-6-1843, sognepræst i Ullits-Føvllum 1852, i Vammen – Lindum 1861, hvor han døde 18-1-1877. Han var som præst højest agtet og afholdt af sine menigheder.

9. Alfred Eduard Lybecker, f. København 29-4-1829, student 1838, var 1847-48 huslærer hos pastor Quistgård i Haraldsted, 1848-50 hos seminarieforstander Chr. Muller i Ranum, 1852 hos jægermester Stampe til Falkenstein. Blev 1-9-1852 skolelærer i Ledøje, 1863 entlediget med pension (på grund af svagelighed). 1866-73 var han lærer ved en privat skole i Hobro, bosatte sig derefter i København hvor han døde 3-9-1875. Han var ugift. En del personalhistoriske optegnelser i embeds-bøgerne i Ledøje skyldes ham.

10. Gyde Christensen Gydesen, f. Barit-skovby skole 1826. Blev seminarist fra Lyngby. Samme år hjælpelærer i Nørre Snede. I to år lærer ved Stouby skole. Blev 1853 lærer i Breth og samme år gift med Maren Knudsen. 1863 lærer i Ledøje med 1888 entlediget på grund af svagelighed og døde 17-4-88. Fra 1887 havde han Niels Christian Andersen som hjælpelærer, seminarist fra Jonstrup 1885, død i Måløv 1891.

11. Karl Kristian Andreas Pedersen Hjort f. 21-4-1848 i Jerslev i Vendsyssel, hvor faderen var husmand. Mod-

tog uddannelse på flere højskoler i 1 år på Blågård Lærereksamen 1871. Var en kort tid lærer ved Askov, derefter 1872 andenlærer og 1876 førstelærer i Aarestrup og april 1888 skolelærer i Ledøje, hvor han døde 20-4 1891. Nytårsaften 1872 havde han ægtet Anna Margrethe Jansen, datter af pastor Jansen i Jerslev. Hun døde 1884.

Hjort var i en årrække redaktør af »Skolebladet«. Han redigerede flere Roms og Erslevs skolebøger, og var kendt for sine radikale fordringer med hensyn til modersmålets renselse for fremmedord.

Fra 1889 havde Hjort til medhjælpere:

Niels Otto Georg Wamberg, seminarist fra Jonstrup 1889. Ledøje skole 1929 a.v. lærer Hermann, Lærerinde Ella Petersen.

12. Jens Nicolai Christian Brønnum f. 11-5 1852 i Jaungyde, ved Skanderborg. Seminarist fra Lyngby 1872. Blev 1876 andenlærer i Galthen ved Randers. 1877 førstelærer i Sahl ved Viborg. 1891 skolelærer i Ledøje. 1878 ægtede han Matha Frederikke Anthonie Ejstrup.

13. Axel Viggo Hermann kom fra Hove skole i 1922 og var førstelærer der til han tog sin afsked i 1937. Han tog sin embedseksamen på Vesterbro seminarium 1894.

14. Frits Hermann f. 1908 i Hove. Præliminæreksamen fra Lindskolen Ballerup 1924. Forberedelse i karise 1926-27. Jonstrup seminarium 1927-30. Vikar i Kildebrønde 1931. Andenlærer i Greve 1932-37. Førstelærer og organist i Ledøje 1927-59. Overlærer ved Centralskolen 1959-72. Fratrådte som organist i Ledøje 1969. Stifter af jagtforeningen i Ledøje-Smørum. Senere æresmedlem. Efter lang tids sygdom døde F. Hermann 29. jan. 1983 og blev begravet på Ledøje kirkegård. Han var gift med Else Hermann f. Rasmussen fra Gammelgård i Ledøje.

Ledøje Skole 1931

1. A.V. Hermann, 2. Viggo Rasmussen, 3. Einer Nielsen, 4. Børge Henningsen, 5. Svend Andersen, 6. Erik Skaaning, 7. Ingrid Lund lærerinde, 8. Inga Nielsen, 9. Ruth Jørgensen, 10. Grethe Jørgensen, 11. Lykke Pedersen, 12. Elinor Kortsen, 13. Anna Øhrgaard, 14. Else Schultz, 15. Marta Larsen, 16. Viola Kortsen, 17. Else Nielsen, 18. Dagny Jørgensen, 19. Norma Hansen, 20. Ester Olsen, 21. Iris Villadsen, 24. Frede Jørgensen, 25. Frede Sørensen, 26. Poul Pedersen, 27. Bent Eriksen, 28. Eigil Hansen, 29. Helge Nielsen, 30. Hans Andersen.

Ledøje skole 1958.

Fra v. øverst: *Edla Nikolaisen, lærerinde. Oskar Rosell, Knud Lassen, Jens Sejberg, Villy Duus, Jens Søndergaard. Hans Jensen, Søren Majgaard, Frits Herrman, lærer, Jens Nikolaisen, Jørgen Lander Poulsen, Hans Nielsen, Flemming Pedersen, Allan Sørensen, Jørgen Nielsen, Freddy Plutz, Joan Petersen, Annie Sejberg, Jette Nielsen, Inge Møllerup, Birgit Rasmussen, Inger Henriksen, Inger Trøsborg, Annelise Møllerup, Ulla Jensen.*

Hove Skole

I henhold til undervisningsministeriets resolution af 1873 skulle kommunen bygge en skole for byerne Hove og Nybølle.

Man besluttede derfor at lægge skolen ca. midtvejs mellem de to byer, og skoledistriktet skulle så foruden de to byer også omfatte Edelgavehusene.

Den nye skole stod færdig til brug 1874, og som første lærer her blev antaget J.P. Jørgensen. Han blev født i Høje-Tåstrup 1846 og var uddannet på Jonstrup seminarium med eksamen 1866. Han var derefter lærer ved Korsør realskole i 2 år, og 1869 blev han ansat ved skolen for den sydlige del af Klovborg sogn i Århus stift.

Han kom til Hove nov. 1874 og samtidigt begyndte han som organist ved Smørum kirke. I 1875 blev han gift med Anna Catrina Ulrichsen.

Maleri af Hove skole 1876.

År 1900 blev han forflyttet til Smørumovre skole, og i Hove blev han afløst af Axel Viggo Herrmann, der var født 1873 i Gøderup ved Roskilde som søn af lærer F.E. Herrmann der.

A.V. Herrmann havde lærereksamen fra Vesterbro seminarium 1894, hvorefter han var hjælpelærer i Kyndløse i Hornsherred fra 1894-95. Derefter andenlærer ved Vor Frue skole ved Roskilde fra 1896-1900.

Efter 22 års tjeneste i Hove blev han af konsistorium ved Københavns universitet kaldet som førstelærer i Ledøje, hvor han virkede til han i 1937 tog sin afsked som lærer.

Herrmanns afløser, Andreas K. Støy, fortæller: »Jeg tog eksamen fra Ranum seminarium 1915, vikarierede for lærer Nielsen, Øster Vrå et år, derefter ved Skoven skole, Torslev sogn, konstitueret i embedet, der et år blev kaldet dertil 1917. Beklædte dette embede til mit 38.

år, da jeg havde kursus i København et år. 39 år gammel modtog jeg mit embede i Hove. Min far var købmand i Lillevorde ved Gugumholm i Jylland. I samme by var min bedstefar lærer. Min oldefar var søn af en tysk officer i Stettin«.

A.K. Støy tog afsked som lærer og kirkesanger i 1953 som 70-årig, men fortsatte sin skolegerning som vikar ved skolen i Odense et par år endnu, men blev så under et besøg i Lillevorde syg og døde kort efter. Han blev begravet på kirkegården i sin barndomsby. Støy blev aldrig gift. I nogle år var en søster til ham husbestyrerinde for ham, og samtidig virkede hun som pogeskolelærerinde i Hove.

I 1907 besluttede man at oprette pogeskole i Hove, og kort efter ansatte man den første lærerinde der. Det blev V. Andreasens hustru, som skulle begynde 1. nov. samme år. Man aftalte samtidigt et gensidigt opsigelsesvar-

sel på 3 mdr.

Marie Andreasen frasagde sig stillingen 1915 og i stedet blev Marie Olsen, Hove overdrev, antaget på samme vilkår som ovenfor nævnt.

1930 holdt Marie Olsen op grundet svagt helbred. Sognerådet vedtog da at overføre børnene i pøgeskolen til skolen i Hove.

Da Lærer Støy rejste i 1937 blev Hove skole omdannet til forskole for Smørum skole.

Lis Særmark Thomsen timelærer i Stege, blev kaldet som den første forskolelærerinde i Hove. Hun var uddannet på Vejle forskolelærerindeseminarium og var i Hove til 1958, hvor hun vendte tilbage til Stege.

Jette Merete Crone Dencher, uddannet forskolelærerinde, kom derefter til Hove, hvor hun var til hun august 1959 kom til den nye Centralskole Søager skole.

Fra øverst til venstre: 1. Fru Jørgensen, lærerens kone. 5. Albert Pedersen, 8. Martin Pedersen, 9. J.P. Jørgensen, lærer 10. Bodil Poulsen, 11. Nielsine Hansen, 12. Kirstine Nielsen, 13. Agnes Christiansen, 14. Signe Nielsen, 16. Margrethe, lærer datter m/dukke. 17. Karen Nielsen, 18. Elvira Christiansen, 19. Mathilde Larsen, 20. Anna Nielsen, 21. Karen Pedersen, 22. Anna Olsen, 24. Carl Sørensen. Hove skole ca. 1895. De manglende nr. har man ikke kunnet genkende navnene på.

Ledøje

Forsamlingshuset

Ledøje og Smørum bibliotekers start

Af Rita Holm

De første biblioteker på landet blev oprindeligt oprettet af en kreds af borgere i det pågældende sogn. Private biblioteker på herregården, i præstegården og større institutioner var kendt, men da bønderne fra 1850-erne i stigende grad tog på højskole, opstod ønsket om en stor generalforsamling til glæde og gavn for hele sognet.

Ledøje bogsamling

I 1881 oprettede en kreds af borgere i Ledøje en bogsamling, som skulle ejes og drives af byens folk. Hvert andet år afholdtes en bogsamling.

I de første år havde biblioteket til huse i den gl. Rytter-skole i Ledøje. Vi har først oplysninger om bogsamlingen fra 1889, hvor Smørum sogn også oprettede en samling af bøger.

Det var et ulønnet bestyrelsesmedlem i Ledøje, der stod for udlånet af sognets bøger. Samlingen rummede i 1889 550 bind, og kun langsomt skete der en tilvækst af bøger. I 1893 var samlingen på 576 bind, kun vokset med 26 bind på fire år, men de økonomiske resourcer var ikke så store, at de muliggjorde større indkøb.

Omkring 1899 opbevares samlingen i »forbrugsforeningen« og er på 615 bind. Den består af flere samlede værker, her nævnes Bache's Nordens historie, Holberg, N.O. Andersen, Walther Scot m.f..

I 1908 er bogsamlingen flyttet til forsamlingshuset og rummede da 700 bøger. Der trykkes hvert år et katalog over bøgerne, således at lånerne har mulighed for at kunne overskue udbudet af bøger, men der findes ingen læsesstue, hvor man i ro og fred kunne kigge i bøgerne.

Den sidste opgørelse over bøgerne findes i 1916, hvor samlingen nu er på 963 bøger.

Der blev ikke lånt bøger ud gratis. Medlemmerne af foreningen betalte i 1891 fra 25 øre til 5 kr. årligt, og der var 40 medlemmer. I 1906 blev kontingentet ændret til 1 kr. årligt pr. medlem.

De indkomne penge skulle bruges til indkøb af nye bøger, reparationer og indbinding af bøger. Det har også kostet penge at få trykt et katalog over samlingen, derfor ansøgte foreningen flere institutioner om tilskud.

I 1891 fik de 15 kr. fra Ledøje sognekasse, men tilskudet blev ikke fornyet, og i de næste par år fik de ingen hjælp. Først i 1908 trådte kommunen til og tildelte bogsamlingen 10 kr. årligt til anskaffelse af nye bøger, samtidigt med, at staten ydede et tilskud på 20 kr. årligt.

Da regnskabet blev opgjort i 1912, var det fordelt således:

Indtægter		udgifter	
lånere	44,00	bøger og indb.	70,03
kommunen	10,00	lys og varme	16,80
andre	34,00	andre	14,71
statstil.	15,00		
	103,00		101,54

I 1913 fik man ingen statstilskud, istedet ydede staten en hjælp på 11 bøger til udlån.

Det sidste år 1916 så regnskabet således ud:

Indtægter		udgifter	
lånere	34,00	bøger og indb.	46,71
kommunen	10,00	lys og varme	20,60
staten	15,00	andre	6,05
	59,00		73,36

Da sognekassen omkring år 1900 ikke gav bogsamlingen nogen støtte, blev der afholdt en dilettantforestilling til fordel for Ledøje og Smørum bogsamling, og der blev tildelt Ledøje 11 kr og 50 øre. Man begyndte også at bytte bøger de to bogsamlinger i mellem hver måned for at skabe lidt fornyelse for lånerne.

Indholdet i bogsamlingen var $\frac{2}{3}$ romaner og $\frac{1}{3}$ med belærende indhold, står der i opgørelsen.

I 1900 »kostede« man 8 kr på et bogskab, om det var et brugt skab, der indkøbtes eller en reparation kan ikke ses. De otte kr. kan dårligt være et nyt bogskab.

Det sidste år 1916 var medlemsskaren formindsket, og dermed var også indtægterne fra lånerne blevet mindre. Samlingen havde ingen udgifter til husleje, idet de fik gratis husly i forsamlingshuset, men foreningen måtte dog betale et beløb til dækning af lys og varme.

Gennem perioden vekslede medlemstallet mellem 29 og 44 personer. Disse havde ret til at låne bøgerne gennem deres kontingent og beløbet, der i regnskabet hedder »andre«, må henføre til en betaling fra ikke-medlemmer.

Der blev i perioden også holdt regnskab over udlåne, som i 1890 lå på 800 bind om året, og da regnskabet sluttede i 1916, var udlånet på 1500 bind om året, mens der det år kun er 34 medlemmer. Enten har de få medlemmer læst mange bøger, eller også har andre betalt en mindre afgift for at låne en bog. Det sidste er nok det mest sandsynlige.

Smørum læseforening

Foreningen blev stiftet ca. 8 år efter Ledøje læseforening. Den kom til at omfatte Smørumovre, Smørumnedre, Hove og Nybølle og Edeligave gods.

Bogsamlingen ejedes af medlemmerne og bestyrelsen blev valgt for et år af gangen på en generalforsamling i september måned. Det første år bestod bestyrelsen af formand dyrlæge Thaysen Pedersen, sekretær frk. Karen Pedersen, kasserer Søren Andersen gårdbestyrer, frk. Maren Sofie Andersen, og gårdejer Hans Pedersen.

Biblioteket blev oprettet af frivillige indskud fra medlemmerne og bestod af 150 bind det første år. Bogsamlingen fik til huse i et lejet lokale på Smørum kro.

Det var bestyrelsesmedlemmerne, der stod for udlånene, og de skiftedes til at passe udlånene. I de første par måneder lå udlånet på ca. 30 bøger om måneden, men i 1898 er udlånet på 40 bind om ugen. Vi får ingen oplysninger om åbningstider, men de har givet været det samme som i Ledøje, hver 14. dag i sommerhalvåret og en gang ugentlig i vinterhalvåret.

Kontingentet blev betalt alt efter hvor meget jord man ejede. Således betalte husmænd 50 øre og gårdmænd under 3 trd. hartkorn betalte 1 kr. årligt. De sidste bønder over 3 trd. hartkorn betalte 2 kr. årligt.

Smørum bogsamling havde 30 medlemmer, og for at få pengene til nye indkøb af bøger søgte man kommunen om tilskud i 1891. Det blev bevilget det år, men siden måtte bogsamlingen hente støtte hos komiteen og udvalget for folkeoplysningens fremme, som gav 25 kr. i 1892, og året efter fik man 12 bind fra »komiteen til uddeling af boggaver«.

I året 1895 opgiver man at have fået bidrag to gange fra dilettantforeningen i Smørum, ialt 40 kr.

På baggrund af de gange, der blev udbetalt 10 kr. årligt eller 20 kr. fra staten, må pengekassen fra dilettantforeningen have været en anseelig sum. Det synes ikke at være Ledøje-Smørum sogneråds særlige interesse at støtte og styrke kulturoplysningen i sognet, men beboernes indsats udtrykker ønske om at støtte netop folkeoplysningen gennem opretholdelsen af bogsamlingen.

Det er nu 100 år siden, og gennem oplysninger fra nuværende personer synes bogsamlingerne at lide en krank skæbne i årene efter 1. verdenskrig. Een udtaler, at der vist nok kom en vogn rundt med bøger fra Gentofte bibliotek. En anden husker kun nogle lasede bøger oppe i et værelse i forsamlingshuset. En ældre mand husker, han har siddet efter i biblioteksværelset på den

Smørum kro ca. 1924.

Gl. Skole i Smørumovre engang i 1923-24, hvor han og en kammerat sad efter fra kl. 11.00 til 18.00.

Læreren havde glemt dem. Han husker, der stod et højt skab med glaser, og bag ruderne stod bogsamlingen.

I 1929 blev der oprettet kommunale biblioteker på Ledøje og Smørum skoler. De fik 1400,- kr. i statstilskud, som blev brugt til istandsættelse og nye indkøb af bøger.

Der blev stillet to lokaler på henholdsvis 8m² og 9,6m² til rådighed, og de rummede tilsammen 662 bind, eller mindre end de to bogsamlinger havde rummet ved århundredskiftet. Det var nu blevet gratis at låne bøger, og det foregik fra åbne hylder. Udlånstiden blev også øget, idet der indførtes to ugentlige åbninger, en time henholdsvis dag samt aften.

Gennem årene udbyggedes biblioteket til det velfungerende bibliotek, vi har i dag.

Kilder: Statens Bibliotekstilsyn, Rigsarkivet. Helle Furbo m.f.: Børnebiblioteksvirksomhed i Ledøje-Smørum. Marton de Hartyani: Sognebiblioteketsundersøgelsen 1885.

Arkivet

Af Rita Holm

I det år, der er gået, har arkivet svaret på mange forespørgsler også udenfor vor kommune. Det kan bl.a. nævnes at vi har ydet hjælp til en person helt fra Esbjerg.

Vi har i år brugt en anden måde til at få oplysninger på nogle af de billeder, vi har liggende i arkivet. De billeder, vi intet kendskab havde til, blev bragt i den lokale avis LSA, og denne nye fremgangsmåde har virkelig givet bonus. Vi har fået svar på alle vore forespørgsler, så det vil vi fortsætte med i det nye år. Tak til alle der har bidraget med oplysninger.

Arkivet har modtaget mange arkivalier i det snart forgangne år, bl.a. nitten regnskabsbøger fra et nedlagt gartneri, og vi er meget taknemlige for disse afleveringer.

Da vore arkivalier til stadighed vokser, har vi yderligere måttet indrette et arkivrum mere og indkøbe reoler m.m.

I vinter blev en arbejdsgruppe nedsat, og den har arbejdet flittigt bl.a. med at registrere avisudklip fra BMA og BB, udklip over alle de sager, der har været i avisen fra vort lokalområde fra 1979 til i dag. Disse udklip kan vi nu begynde at bruge, enten som hjælp til grundejerforeninger, der har jubilæum, foreninger eller udefra kommende forskningsprojekter og undersøgelser.

Fra 1. jan. 1989 til 1. juli 89 steg vort besøgstal i forhold til samme periode i 1988 med 230%, det skyldes

bl.a. vi har fået bedre åbningstid, nemlig hver torsdag fra kl. 10.00 - 13.00, hvor vi kan modtage besøg fra institutioner og skoler i kommunen.

Lokalsamlingen

Der arbejdes nu med en udstillingsaktivitet for at vise vore samlinger af genstande fra egnen. I arbejdsgruppen har et medlem ydet foreningen en uvurderlig hjælp og støtte, ved at skaffe foreningen et stort antal montrere, som normalt ikke kan findes i et lokalområde som vort. Vi kan derfor sige, at vi nu kan modtage genstande, som vi før ikke havde mulighed for at udstille og derfor måtte sige nej tak til.

Vi har i år modtaget omsyet pudevær med hedebosyning, som har ligget i en kiste på Hesselbjerggård. Og vi har modtaget en særk, mamelukker, forklæde m.m. fra Valborg Gotfredsen, ting som vi er begejstret for. Har I noget, I gerne vil bevare for eftertiden, så er I meget velkommen til at kontakte os.

Arbejdsgruppen vil arbejde videre med at istandgøre og udstyre udstillingsmontrerne med lys, og her i efteråret er indrettet et rum med kirkehistorie fra vore to kirker.

Alt koster jo som bekendt noget, og vi forsøger med vore få ressourcer at skabe et interessant udstillings miljø, men især økonomien sætter grænse for, hvad vi kan udrette.

1989 har været et godt år for foreningens aktiviteter, og vi håber den voksende interesse for kommunens historie vil vedvare i 1990.

Fra arbejdsgruppen: til venstre fru. Nikolaisen, Kierulff, Th. Sørensen og lærer Nielsen. Foto: R. Holm.

Arkæologi

Nyt fra arkæologien

I 1976 oprettedes et museumsråd i alle amter i Danmark. For Københavns amt blev det Eliza Fønnesbech-Sandberg, som nu er formand for Københavns amts museumsråd, der kom til at varetage det arkæologiske område.

Gennem de senere år er der blevet gennemført flere arkæologiske undersøgelser i Ledøje-Smørum enten ved Københavns amts museumsråd eller gennem det arkæologiske projekt v/Anne Preisler, som blev udført fra 1985-1989.

Vi vil her bringe en kort gennemgang af disse udgravningsresultater fra bøgerne »Arkæologiske udgravninger i Danmark 1985-86-87.

Fra 1985:

19. Smørumovre Landsby. Viking/nyere tid.

Smørumovre har i 1985 også været led i nationalmuseets landsbyundersøgelser. På en enkelt gård blev konstateret bebyggelsesspor kontinuert tilbage til 900-årene. Derudover fremkom der i mindre felter, som udgravedes rundt om i landsbyen, levn fra boliger i form af lergulve, brolægninger, ovne og ildsteder.

Anne Preisler.

20. Hindbærvangen II. Gruber, stolpehuller. Oldtid

Søllerød Museum foretog i 1983 en prøveundersøgelse syd for det aktuelle område. Herved konstateredes bopladsspor fra oldtiden. Da området nordvest for dette skulle bebygges, var museet derfor interesseret i at foretage en prøveundersøgelse. Der konstateredes herved en mængde kogestens gruber og nogle stolpehuller, som dog intet steds tydede på huse.

Der vil antagelig senere blive lejlighed til at undersøge området øst herfor, som udgøres af et bakkeplateau, og hvor det anses for mest sandsynligt, at eventuelle huse må have ligget. De fundne grupper indeholdt ingen fund og kan derfor kun dateres til oldtiden generelt.

Anne Preisler/Eliza Fønnesbech-Sandberg

1986

30. Landsbyen Smørumovre. Huse. Smørum. Midd/nyere tid.

I Smørumovre fortsætter Nationalmuseet på 2. år sine udgravninger efter spor af ældre bebyggelser i landsbyen. Der blev i år udgravet fem forskellige lokaliteter. Ved undersøgelserne fremkom dele af bygninger i form af syldsten, stolpehuller og lergulve, et stykke af en brolagt vej, kogegruber, ildsted og ovne.

Dateringen af de forskellige anlæg varierer fra tidlig middelalder til 1700-årene. Det blev bekræftet for Smørumovres vedkommende, at man op gennem middelalder og renaissance, når en gårds bygninger var udtjent og nye skulle opføres, har lagt dem stort set på samme plads som de gamle. Det er tæt på eller under de nuværende bygninger, at de gamle skal søges.

Anne Preisler

1987

33. Smørum Parkvej. Boplads. Yngre. bron/æld jern. (ca. 700-400 f.v.t.) RH.

Prøvegravninger foretaget af Søllerød museum forud for omlæggelse af Smørum Parkvejs forlængelse. Der fandtes et mindre antal stolpehuller, kogestensgruber og andre gruber. Ingen af stolpehullerne synes at stamme fra tagbærende stolper. Bopladsen er beliggende på et lille plateau på en sydskråning ned mod en mose. Der er antagelig tale om udkanten af en boplads, hvis centrale del kan have ligget højere oppe ad skråningen. Keramikdatering til yng.bron/æld.jern.

Eliza F.

34. Landsbyen Smørumovre. Huse, brolægninger m.m. Viking-middelal.-nyere tid.

Københavns amt og Ledøje-Smørum kommune har på 3. år via beskæftigelsesmidler finansieret undersøgelser i Smørumovre. I 1987 blev der foretaget udgravninger på ialt 6 forskellige lokaliteter. Et grubehus fra slutningen af 900-årene er en bekræftigelse på de iagttagelser fra sidste års gravninger, der peger på landsbyens meget lange funktionsperiode.

Anne Preisler (Smørum omtales i et brev år 1085) RH

35. Hindbærvangen II. Boplads. Yngre bronzealder. Smørum

Søllerød Museum har i 1983 og 1985 foretaget prøvundersøgelser i forbindelse med de to første etaper af boligbyggeri. Herved er der fremkommet et større antal kogestensgruber og nogle stolpehuller, alt udateret. I 1987 foretog museet en prøvegravning forud for sidste etape af byggeriet, da området synes gunstigt for en bronzealder bebyggelse (højt liggende plateau).

Der fandtes herved flere bopladser og et mindre antal stolpehuller, men stadig intet spor af huse. Efter prøveundersøgelsens afslutning udgravedes et kulturlag på et lavtliggende terræn i forbindelse med et arkæologiske arbejdsløshedsprojekt (det var foreningens arkæologigruppe, der fandt kulturlaget. RH)

Kulturlaget indeholdt en del keramik fra yngre bronzealder.

36. Stormosegård. Kogestensgruber. Smørum. Oldtid

Ved besigtigelse af muldafrømmet vejtracé (Smørum Parkvej) konstateredes 2 kogestensgrubber på nordhældende skråning omkring 26 m-koten. Der fandtes intet daterende materiale. Tilhørende huse kan formodes at have ligget længere mod syd på en nærliggende sydskråning og et højereliggende plateau.

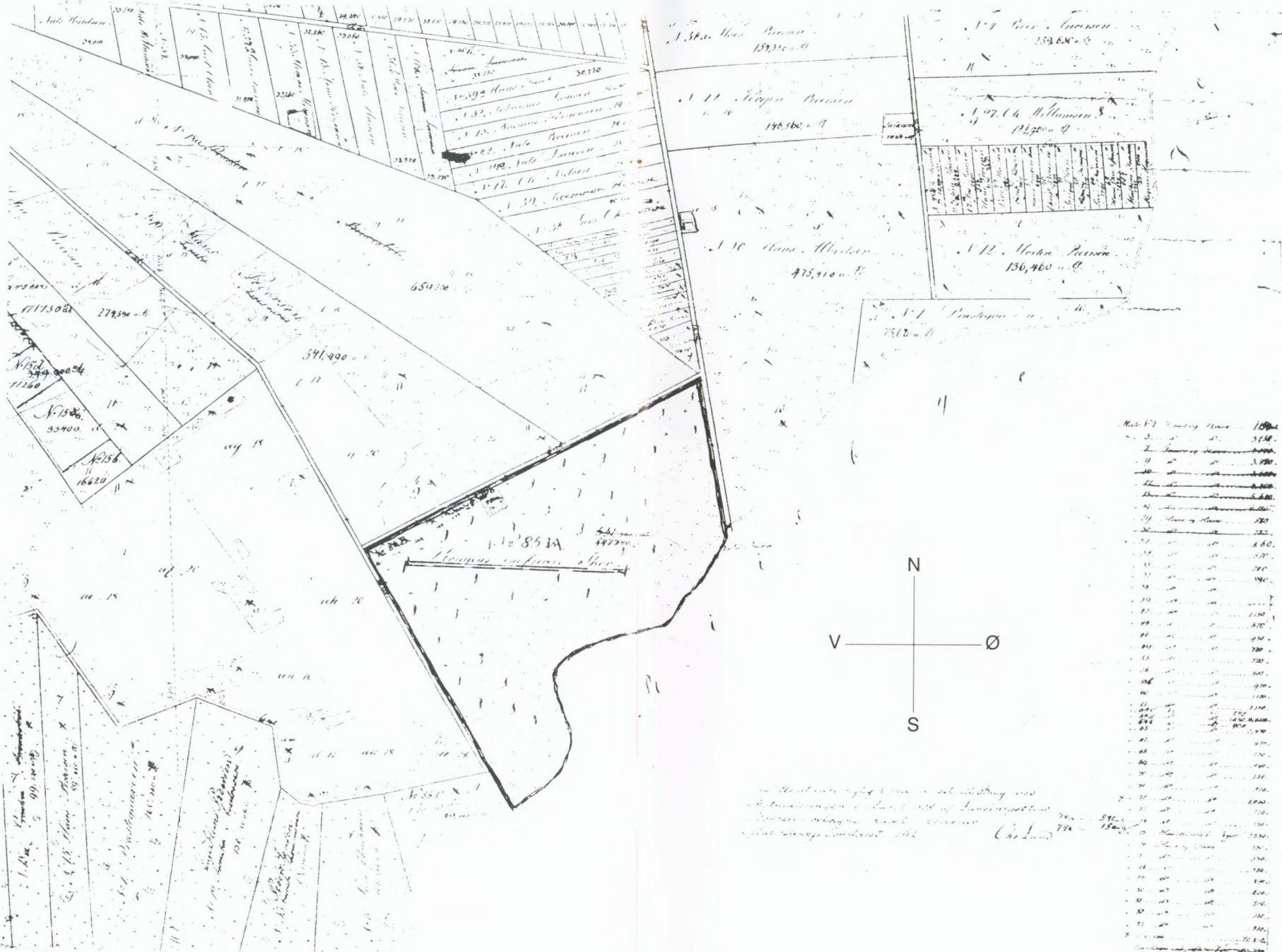
Historisk Forenings amatørgruppe graver og undersøger fund. Til v. Erik Holm. Til h. Micael Baske. I midten en tilskuer fra boligområdet. Foto: Rita Holm.

37. Stormose. Boplads. Smørum. Oldtid.

Prøvegravning foretaget af Søllerød Museum forud for anlæggelse af Smørum Parkvejs forlængelse. Der fandtes et mindre antal stolpehuller, kogestensgruber og andre gruber. Pladsen er beliggende på et lille plateau overfor Stormosen og har antagelig udgjort en lille holm i et søområde i oldtiden. Bopladsen synes ikke at have været af permanent karakter, da der ikke er nogen husspor, og terrænet ikke umiddelbart synes begunstiget nogen anden placering af tilhørende huse.

Eliza Fønnesbech-Sandberg

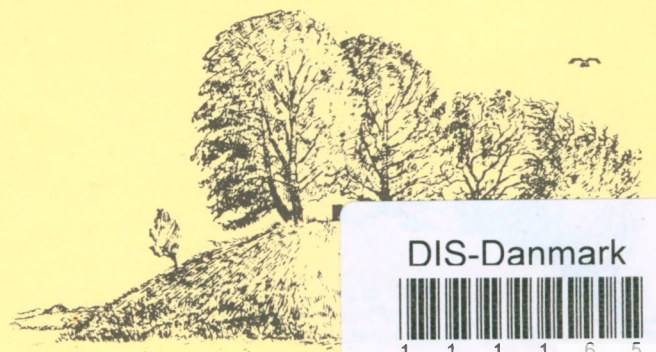
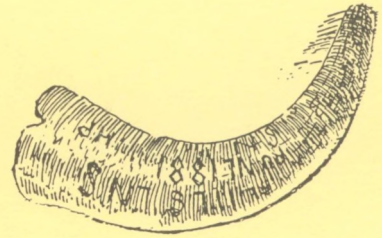
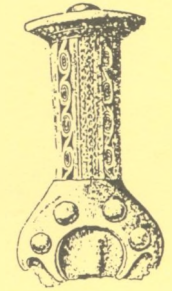
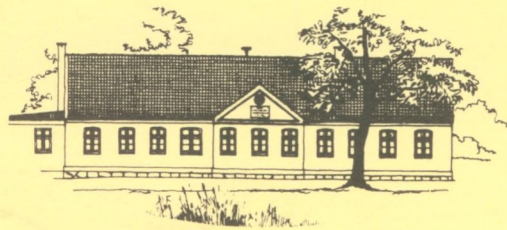
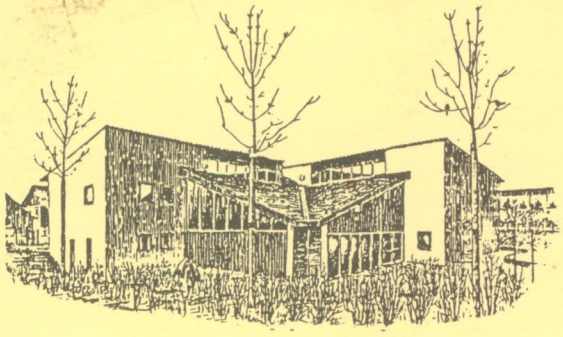
Af ovenstående kan det ses at vi har en meget rig kommune på oldtidsspor. Om vi så kan opbevare en del af disse fund eller udbrede kendskabet til vor oldtid og historiske tid her på egnen, gennem artikler og bøger, afhænger utroligt meget af økonomien.

Map 12851 Landing Plan 1890

1	...	3150
2	...	3150
3	...	3150
4	...	3150
5	...	3150
6	...	3150
7	...	3150
8	...	3150
9	...	3150
10	...	3150
11	...	3150
12	...	3150
13	...	3150
14	...	3150
15	...	3150
16	...	3150
17	...	3150
18	...	3150
19	...	3150
20	...	3150
21	...	3150
22	...	3150
23	...	3150
24	...	3150
25	...	3150
26	...	3150
27	...	3150
28	...	3150
29	...	3150
30	...	3150
31	...	3150
32	...	3150
33	...	3150
34	...	3150
35	...	3150
36	...	3150
37	...	3150
38	...	3150
39	...	3150
40	...	3150
41	...	3150
42	...	3150
43	...	3150
44	...	3150
45	...	3150
46	...	3150
47	...	3150
48	...	3150
49	...	3150
50	...	3150
51	...	3150
52	...	3150
53	...	3150
54	...	3150
55	...	3150
56	...	3150
57	...	3150
58	...	3150
59	...	3150
60	...	3150
61	...	3150
62	...	3150
63	...	3150
64	...	3150
65	...	3150
66	...	3150
67	...	3150
68	...	3150
69	...	3150
70	...	3150
71	...	3150
72	...	3150
73	...	3150
74	...	3150
75	...	3150
76	...	3150
77	...	3150
78	...	3150
79	...	3150
80	...	3150
81	...	3150
82	...	3150
83	...	3150
84	...	3150
85	...	3150
86	...	3150
87	...	3150
88	...	3150
89	...	3150
90	...	3150
91	...	3150
92	...	3150
93	...	3150
94	...	3150
95	...	3150
96	...	3150
97	...	3150
98	...	3150
99	...	3150
100	...	3150

Handwritten notes at the bottom of the page, including a signature and date: "1890" and "15/10/90".

DIS-Danmark

1 1 1 1 6 5